

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 510/2024-16

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára a zo sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátkou Mgr. Alicou Mendlovou, Riečna 2, Bratislava, proti uzneseniu Okresného súdu Pezinok sp. zn. 6C/109/2009 zo 14. júla 2023 a uzneseniu Okresného súdu Pezinok sp. zn. 6C/109/2009 z 2. novembra 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 15. januára 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“). Tiež navrhuje zrušiť namietané uznesenia okresného súdu a priznať náhradu trov konania.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka vystupovala v procesnom postavení žalovanej v konaní o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti. Predmetom sporu bola prístavba rodinného domu. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom sp. zn. 15Co/18/2022 z 22. februára 2023 priznal žalobcom nárok na náhradu trov konania prvoinštančného aj odvolacieho konania v rozsahu 100 %. Rozsudok krajského súdu nadobudol právoplatnosť 5. mája 2023.

3. Vyšší súdny úradník (ďalej len „VSÚ“) uznesením zo 14. júla 2023 zaviazal sťažovateľku na náhradu trov právneho zastúpenia 19 836,19 eur (výrok I) a na náhradu trov konania 497,33 eur (výrok II). Súd pri priznaní náhrady trov právneho zastúpenia žalobcov vychádzal z hodnoty prístavby rodinného domu (predmetu sporu) 64 423,17 eur ocenenej na základe znaleckého posudku č. 130/2023 [§ 10 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení

neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“)]. VSÚ tak určil základnú sadzbu tarifnej odmeny na 552,69 eur a vzhľadom na právne zastupovanie dvoch osôb znížil základnú sadzbu tarifnej odmeny o 50 % (§ 13 ods. 2 vyhlášky). VSÚ priznal žalobcom trovy právneho zastúpenia spolu s DPH 19 836,19 eur, ktoré pozostávali z tarifnej odmeny 15 613,52 eur, režijného paušálu 278,24 eur, náhrady za stratu času 527,64 eur, náhrady nákladov na PHM 31,64 eur, amortizácie vozidla 79,12 eur a 20 % DPH 3 306,03 eur. VSÚ priznal žalobcom trovy konania z titulu zaplatených súdnych poplatkov 497,33 eur, ktoré pozostávali zo súdneho poplatku za žalobu 398,33 eur, súdneho poplatku za odvolanie 33 eur, súdneho poplatku za návrh na vydanie neodkladného opatrenia 33 eur a súdny poplatok za návrh na vydanie neodkladného opatrenia 33 eur.

4. Sťažovateľka proti uzneseniu VSÚ podala sťažnosť 23. augusta 2023, v ktorej namietala dôvody hodné osobitného zreteľa podľa § 257 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) a dĺžku konania v trvaní 15 rokov. Podľa názoru sťažovateľky mal súd vychádzať z predmetu sporu, ktorý nebolo možné oceniť peniazmi, pretože spor sa týkal určovacej žaloby. Rovnako namietala, že za spornú nehnuteľnosť dlhodobo platila daň.

5. Okresný súd uznesením z 2. novembra 2023 sťažnosť sťažovateľky zamietol s odôvodnením, že argumentácia sťažovateľky je v konaní o výške trov konania irelevantná. Priestor na uvedenú argumentáciu podľa názoru okresného súdu mala sťažovateľka uplatniť v rozhodovaní o nároku na náhradu trov konania (t. j. pred rozhodnutím, ktorým sa konanie končí). Námietku týkajúcu sa výšky základnej sadzby tarifnej odmeny považoval za neodôvodnenú, pretože z ustanovení advokátskej tarify možno vyvodiť záver, že pokiaľ je vec, právo alebo plnenie, ktoré je predmetom súdneho sporu, peniazmi oceníteľné, potom sa táto čiastka považuje za základ pre tarifnú hodnotu (bod 6 namietaného uznesenia). Námietku týkajúcu sa výšky trov konania považoval rovnako za neodôvodnenú, pretože sťažovateľka nekonkretizovala žiadny úkon právnej služby, ktorý by mal okresný súd pri rozhodovaní o sťažnosti preskúmať.

II.

Argumentácia sťažovateľky

6. Sťažovateľka namieta, že konanie okresného súdu vykazuje vady spočívajúce v nesprávnej interpretácii relevantných právnych noriem a v arbitrárnosti odôvodnenia namietaných uznesení. Tvrdí, že okresný súd pri výpočte hodnoty jedného právneho úkonu nepostupoval v súlade so zákonom. Podľa názoru sťažovateľky pri určovacích žalobách ide o predmet konania, ktorý nie je možné oceniť peniazmi, a preto mal byť vyrubený súdny poplatok v sume 99,50 eur, odkazujúc na prílohu č. 1 Sadzobníka súdnych poplatkov časť I, položka 1 písm. b) zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov. Ďalej tvrdí, že v zmysle § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky je základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby 1/13 výpočtového základu, ak nie je možné vyjadriť hodnotu veci alebo práva v peniazoch, alebo ju možno zistiť len s nepomernými ťažkosťami. Preto tvrdí, že výška náhrady trov právneho zastúpenia predstavuje celkom 2 326,17 eur. Podľa názoru sťažovateľky dospel okresný súd k nesprávnym právnym záverom a namietanými uzneseniami jej odňal právo konať pred súdom, porušil princíp právnej istoty a predvídateľnosti súdnych rozhodnutí. Okrem iného uvádza, že vyčíslené trovy konania sú neprimerané voči uplatňovanému nároku. Podľa názoru sťažovateľky by bolo spravodlivé

nepriznať náhradu trov konania žalobcom, pretože trovy konania vznikli predovšetkým z dôvodu nehospodárneho správania žalobcov a súdu. Preto tvrdí, že so zreteľom na všetky okolnosti prípadu je potrebné aplikovať § 257 CSP.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

7. Podstatou konania je vyriešenie právnej otázky, akým spôsobom určiť výšku základnej sadzby tarifnej odmeny advokáta v prípade, ak ide o konanie o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam. Okresný súd zastáva názor, že predmet sporu (prístavba k rodinnému domu) je vecou, ktorá je ocniteľná peniazmi, a preto má byť základ pre tarifnú odmenu advokáta určený podľa § 10 ods. 2 vyhlášky. S týmto právnym názorom kategoricky nesúhlasí sťažovateľka, ktorá tvrdí, že takýto výklad je zjavne svojvoľný a nesprávny.

III.1. K namietanému porušeniu uplatnených práv uznesením okresného súdu zo 14. júla 2023:

8. Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovateľka sa ochrany svojich základných práv alebo slobôd mohla domôcť využitím jej dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred inými orgánmi verejnej moci a takýto postup aj vyčerpala, ústavný súd takúto sťažnosť odmieta z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (IV. ÚS 373/2014). Ako z ústavnej sťažnosti vyplýva, sťažovateľka proti uzneseniu okresného súdu vydanému VSÚ podala sťažnosť, o ktorom následne rozhodol sudca okresného súdu, preto právomoc okresného súdu v tejto časti vylučuje právomoc ústavného súdu na prerokovanie ústavnej sťažnosti. Vychádzajúc z uvedeného, bolo preto potrebné ústavnú sťažnosť sťažovateľky v časti smerujúcej proti uzneseniu VSÚ odmietnuť podľa § 56 ods. 2 písm. a) v spojení s § 132 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) pre nedostatok právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie.

III.2. K namietanému porušeniu uplatnených práv uznesením okresného súdu z 2. novembra 2023:

9. Obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je aj právo na rozhodnutie o trovách konania, resp. o náhrade trov konania v súlade so zákonom (rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva z 23. 9. 1997 vo veci Robins proti Spojenému kráľovstvu, sťažnosť č. 22410/93). V prípadoch, keď sťažovateľka namieta porušenie svojich ústavou zaručených práv rozhodnutím všeobecného súdu týkajúcim sa náhrady trov konania, je ale ústavný súd vo svojej doterajšej judikatúre zdržanlivý. Problematika trov konania má vo vzťahu k predmetu konania pred všeobecnými súdmi akcesorickú povahu a k zrušeniu namietaného výroku o trovách konania pristupuje skôr výnimočne, napr. keď zistí, že v posudzovanej veci došlo k extrémnemu zásahu do základného práva na súdnu ochranu (spravodlivý proces), alebo ak zistí, že zároveň došlo k neprípustnému zásahu aj do iného základného práva (IV. ÚS 45/06, I. ÚS 156/2010, IV. ÚS 40/2011). Ústavný súd môže zasahovať do rozhodovacej činnosti všeobecných súdov týkajúcej sa trov konania len vtedy, ak by závery všeobecných súdov zahŕňali črty svojvoľe a interpretácia a aplikácia príslušných právnych noriem by predstavovala extrémne vybočenie z pravidiel (IV. ÚS 248/08). Ústavný súd nie je v pozícii, aby všeobecne prehodnocoval

rozhodnutia všeobecných súdov o účelnosti a hospodárnosti uplatnených či priznaných trov konania (IV. ÚS 433/2022).

10. V obdobnej veci sp. zn. III. ÚS 321/2021 ústavný súd uviedol, že rozhodovanie o trovách konania je v zmysle CSP rozdelené do dvoch fáz, pričom v prvej fáze pri rozhodovaní podľa § 262 ods. 1 CSP súd skúma okolnosti relevantné pre posúdenie toho, ktorej zo sporových strán vznikol nárok na náhradu trov konania a v akom rozsahu. Práve v štádiu rozhodovania o nároku na náhradu trov konania súd posudzuje neúspech strán sporu (§ 255 CSP) či zavinenie zastavenia konania niektorou zo strán (§ 256 CSP), eventuálne okolnosti odôvodňujúce aplikáciu § 257 CSP. Pokiaľ súd dospeje k záveru o existencii dôvodov hodných osobitného zreteľa, a teda opodstatnenosti aplikácie § 257 CSP, premietne to do rozhodnutia o nároku na náhradu trov konania, teda strane, ktorá by síce nárok na náhradu trov konania mala (podľa § 255 alebo § 256 CSP), tento nárok na náhradu trov konania neprizná (resp. ho prizná len v určitom rozsahu). V druhej fáze rozhodovania o trovách konania (podľa § 262 ods. 2 CSP) VSÚ skúma už iba účelnosť vynaložených trov a stanovuje konkrétnu výšku samotnej náhrady trov konania, teda vyčísluje sumu, ktorá prináleží subjektu, ktorému bol nárok na náhradu trov konania priznaný. Z uvedeného vyplýva, že námietka sťažovateľky týkajúca sa existencie dôvodov hodných osobitného zreteľa podľa § 257 CSP eventuálne mohla mať relevanciu iba vo vzťahu k rozhodnutiu o nároku na náhradu trov konania podľa § 262 ods. 1 CSP, nie až v štádiu rozhodovania podľa § 262 ods. 2 CSP. Sťažovateľka netvrdila a tým menej preukázala, že by uvedenú námietku vzniesla v rámci odvolania proti rozsudku okresného súdu voči výroku o nároku na náhradu trov konania vydanom podľa § 262 ods. 1 CSP, pričom rozhodnutie o nároku na náhradu trov konania podľa § 262 ods. 1 CSP (rozsudok okresného súdu), rozhodnutie o odvolaní proti rozsudku okresného súdu (rozsudok krajského súdu) nie je predmetom tejto ústavnej sťažnosti. Uvedenú skutočnosť vytkol sťažovateľke aj okresný súd v namietanom uznesení (bod 5 namietaného uznesenia).

11. Otázka oceníteľnosti predmetu sporu v konaniach o určení vlastníckeho práva k nehnuteľnosti dlhodobo rezonovala právnickou obcou. Definitívnu odpoveď na ňu dal zákonodarca, a to prijatím vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 184/2013 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov, ktorá doplnila pôvodný § 10 ods. 2 vyhlášky a špecifikovala, že za tarifnú hodnotu sa považuje aj hodnota veci, o ktorej vlastníctvo sa vedie spor alebo ktorej vydanie je predmetom súdneho sporu.

12. Vzhľadom na uvedené možno súhlasiť s právnym názorom okresného súdu, že ak je predmetom konania určenie vlastníckeho práva k nehnuteľným veciam, ich hodnota je nepochybne oceníteľná a vyjadriteľná v peniazoch, a preto je na mieste aplikácia § 10 ods. 1 vyhlášky, čo vylučuje použitie § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky (porov. III. ÚS 600/2022).

13. Okresný súd v namietanom uznesení vo vzťahu k opodstatnenosti aplikácie § 10 ods. 2 vyhlášky vo veci sťažovateľov poukázal na nález ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 478/2014, v zmysle ktorého aj v konaniach o určenie vlastníckeho práva k veci, ktorá je peniazmi oceníteľná, je potrebné hodnotu tejto veci považovať za tarifnú hodnotu podľa vyhlášky (§ 10 ods. 1). K tomuto ústavný súd dodáva, že predmetom konania pred okresným súdom bolo určenie vlastníckeho práva

k nehnuteľnosti – prístavba rodinného domu a je zrejmé, že hodnota spornej nehnuteľnosti je vyjadriteľná v peniazoch a napokon aj vyjadrená znaleckým posudkom č. 130/2023.

14. Okresný súd zároveň zrozumiteľným a logickým spôsobom vysvetlil, prečo v danej veci pri vyčísl'ovaní výšky náhrady trov konania nemožno posudzovať predmet sporu ako peniazmi neoceníteľný. V tomto smere okresný súd citoval relevantnú právnu úpravu a poukázal na rozdielnosť právnej úpravy v zmysle Sadzobníka súdnych poplatkov a § 10 ods. 2 vyhlášky. Vychádzajúc z uvedeného, namietané uznesenie obsahuje podľa názoru ústavného súdu dostatok skutkových a právnych záverov, pričom ústavný súd konštatuje, že závery, ku ktorým okresný súd dospel, nemožno označiť za zjavne svojvoľné, nevyplýva z nich ani taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich podstaty a zmyslu. Skutočnosť, že sťažovateľka sa s názorom okresného súdu nestotožňuje, nepostačuje na prijatie záveru o porušení sťažovateľkou uplatneného práva podľa dohovoru.

15. Ústavný súd považuje uznesenie okresného súdu za riadne odôvodnené, nevykazujúce znaky zjavnej neodôvodnenosti ani arbitrárnosti. Ústavný súd tak nezistil také zásahy do práv sťažovateľky, ktoré by boli z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné. Nemožno dospieť k záveru, že určenie základnej sadzby tarifnej odmeny tak, ako to tvrdí okresný súd, by bolo následkom právneho omylu, ktorý by odôvodňoval záver o porušení jej ústavných práv podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

16. Ústavný súd nezistil možnosť porušenia uplatnených práv sťažovateľky namietaným uznesením okresného súdu, a preto ústavnú sťažnosť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde v tejto časti odmietol pre jej zjavnú neopodstatnenosť.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. novembra 2024

Peter Molnár
predseda senátu